

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Проблема продовольчої безпеки стала предметом активного розгляду світовим співтовариством в зв'язку з соціально-економічними процесами в країнах з середини 1970-х років, коли виник глобальний дисбаланс: з одного боку – перевиробництво продовольства у розвинених країнах, з іншого – масове недоїдання населення низки країн третього світу. На сьогодні проблема продовольчої безпеки загострюється. Остання доповідь FAO про стан світового ринку продовольства викликала загальну стурбованість. Як показують статистичні дані, індекс продовольчих цін, який включає середнє значення індексу цін на основні п'ять товарні групи продовольчої сировини (м'ясо, молочні продукти, зернові, масла та жири, цукор) з часів кризи неухильно підвищується.

Зерновий ринок є одним з найбільш розвинутих продовольчих ринків. У світі зернові культури займають в середньому 62 % площі, що більше частки інших сільськогосподарських культур. Аналіз дослідження розвитку визначив, що приріст виробництва відбувся не стільки за рахунок збільшення посівних площ, скільки завдяки використанню інтенсивних методів вирощування зернових культур: створено нові сорти зернових з більш високою врожайністю; впроваджено інтегровані системи хімічного захисту рослин та внесення мінеральних добрив; повністю механізовано технологію їх вирощування [1,с.99].

Однак на тлі демографічного вибуху нарощування виробництва зернових виявилось недостатнім. Пропозиція зерна на світовому ринку останнім часом знаходиться під сильним впливом аномальних кліматичних змін, що істотно її знижує. До того ж останні поряд із зменшенням врожайності зернових призводять і скорочення придатних для сільського господарства земель. Частина земель, які використовуються для

продовольчої сировини – виснажується. За оцінками фахівців у найближчі 20 років буде втрачено близько 25 % продовольчих площ. Що стосується попиту, то він, навпаки, зростає. Цьому сприяє два ключові фактори: по-перше, збільшення споживання в тваринництві (як корм для худоби та птиці); по-друге, зростає споживання зерна в індустрії біопалива [2,с.215].

Що ж стосується вітчизняного ринку зерна, то існують досить стійкі тенденції:

- помірне зростання виробництва зерна;
- погіршення якості зерна;
- скорочення внутрішнього споживання зерна;
- нарощування обсягів експортування зерна;
- слабе державне регулювання зернового ринку;
- підсилення концентрації.

При збереженні виявлених тенденцій у майбутньому переважно буде розвиватися експортна торгівля зерном за рахунок подальшого скорочення його внутрішнього споживання. Узагалі, можна стверджувати, що вектор розвитку національного зернового ринку, котрий сформувався впродовж років незалежності має низку недоліків з точки зору продовольчої безпеки [3,с.385].

Головна ціль вектору продовольчої безпеки – збільшити внутрішнє споживання зерна за рахунок максимально повного забезпечення населення продукцією тваринництва власного виробництва. Вирішення цієї проблеми потребує активної підтримки держави шляхом впровадження низки заходів [4,с.84].

Таким чином, на сьогодні є істотний дисбаланс між пропозицією та споживанням на світовому ринку зерна, що обумовлено дією низки базових чинників: відставання темпів виробництва зерна від темпів зростання чисельності населення; збільшення споживання зерна в тваринництві, розширення використання зернових культур в індустрії

біопалива. Ці чинники в кінцевому разі створюють погрозу продовольчої безпеці. Водночас, національний ринок зерна характеризується низкою стійких тенденцій, узагальнення яких дозволяє окреслити сучасний стан його розвитку як вектор „голодного експорту“, який не відповідає вимогам державної продовольчої безпеки. Тому, для того щоб дійсно скористатися тенденціями світового ринку зерна і отримати шанс на динамічний розвиток, економічно доцільно рухатися у напрямку вектора „забезпечення продовольчої безпеки”.

Літературні джерела

1. Ільяшенко В. А. Продовольча безпека як складова державної агропродовольчої політики України // Економіка та держава. – 2013. – №6. – С. 99 – 101.
2. Гойчук О.І. Продовольча безпека. Монографія. / О.І. Гойчук. – Житомир: Полісся, 2012. –348 с.
3. Саблук П.Т. Глобалізація і продовольство: монографія / Саблук П.Т., Білорус О.Г., Власов В.І. –К.: ННЦ —ІАЕ|| , 2008. –632 с.
4. Дядечко Л.П. Механізм формування ринку продовольства в системі побудови постіндустріального суспільства в Україні: Монографія / Л.П. Дядечко, В.Д, Малигіна. – Донецьк: ДонДУЕТ ім.. М. Туган-Барановського, 2005. – 231 с.